

Markt en veiling in Beverwijk

Een markt is een verkoopgelegenheid die op een plein of in een straat wordt georganiseerd, en waar marktlieden op (huur)kramen of in (eigen)verkoopwagens waar aan de man proberen te brengen. Het woord markt is afgeleid van het Latijnse woord *mercatus*, hetgeen *markt* en *handel* betekent. Een veiling is een markt waarbij één of meer objecten worden toegewezen aan bidders aan de hand van duidelijk omschreven regels.

Floris V

Op 19 juni 1276 kreeg Beverwijk van graaf Floris V het recht een weekmarkt te houden. De tekst vermeldde dat graaf Floris toestond dat te Beverwijk in het ambacht van Gerard van Velsen wekelijks op dinsdag een markt mocht worden gehouden. Het origineel van deze akte is verloren gegaan maar bestond nog volgens een in 1552 gemaakte inventaris van het archief van de graven van Holland. Er zijn gelukkig nog wel een paar afschriften bewaard gebleven vandaar dat we weten dat het recht op een markt inderdaad is verleend.

Gerard van Velsen

In 1298 ontving Wijk van Floris' zoon en opvolger, graaf Jan I, stadsrechten, waardoor de nederzetting een afzonderlijk bestuurs- en rechtsgebied werd en de Beverwijkers min of meer baas in eigen huis werden. De hoop van de grafelijkheid, die financieel baat had bij een opleving van handel en nijverheid, en van de Beverwijkers dat hun stad een geduchte concurrent zou worden van Haarlem en Alkmaar, is niet uitgekomen. In die tijd werd de markt zoals al is vermeld wekelijks op dinsdag gehouden en was niet alleen toegankelijk voor de plaatselijke bevolking was maar ook voor vreemdelingen. Dankzij het marktrecht ontstond er een economische groei die voor Beverwijk van groot belang was. Hierdoor verkreeg het de al eerder genoemde stadsrechten welke weer samengingen met de stadskeur waarin de rechten en plichten van de burgers werden omschreven. In de laatste bepaling van de regels voor de stadsrechten staat dat Beverwijk het recht heeft om jaarlijks 2 markten te houden die beide een week lang mogen duren.

--Bovendien geven wij de meergenoemde burgers van Beverwijk toestemming ieder jaar twee markten te houden die elk een week zullen duren, voor de eerste waarvan het kruis zal worden opgericht op Scheiding der apostelendag(15 juli) en voor de tweede daags voor Sint Michielsdag(29 september), overeenkomstig hetgeen bij de oprichting van het kruis op de overige markten van ons gebied pleegt te gebeuren, onder voorbehoud van de tol van genoemde markten voor ons en onze opvolgers. –

Op 15 juli en op 28 september begon er dus een markt gehouden die een week lang duurde. Bij aanvang van de markten werd er een kruis opgericht zoals dat ook op de overige markten van het gebied placht te gebeuren. Dit kruis gaf aan dat de stad het recht had om een markt te houden en was het uitwendig teken van de heerlijke macht. Vanaf dit kruis werd het reglement voor de jaarmarkten afgeroepen.

--Opdat dit voorrecht en alle voorgenoemde zaken die in deze oorkonde uitdrukkelijk zijn vervat van kracht en onaangetast blijven en in eeuwigheid durende, hebben wij bevel gegeven deze oorkonde daarvan te vervaardigen en met het zegel van onze heerschappij te bekrachtigen--

In principe is deze bepaling nog steeds van kracht, immers ze zijn tot in de eeuwigheid durende. Beverwijk mag dus twee keer in het jaar een markt houden die dan een week duurt.

Tijdens deze jaarmarkten kan de handel worden vergeleken met de situatie in een vrijhaven. De plaatselijke wetten worden buiten werking gesteld zolang de jaarmarkt duurt. Handelaren uit staten waarmee de streek in oorlog is, krijgen een vrijgeleide. De eerste van de jaarmarkten wordt, in tegenstelling tot wat men zou denken, in het najaar gehouden: de zogenaamde Koldemarkt. Dan is de oogst binnen, de pacht en de tijnzen moeten worden betaald, de wintervoorraden worden ingeslagen. De boeren verkopen het vee waarvoor in de stal geen plaats is. De varkens worden geslacht en verkocht. Het is nu tijd voor een uitstapje. Nog steeds worden kermessen en dergelijke feesten op het platteland bij voorkeur in het najaar gevierd. Overtredingen van de plaatselijke keuren of verordeningen worden tijdens de jaarmarkt minder streng gestraft. Bij dobbelen, wedden en drinken wordt niet zo nauw gekeken als anders. We zijn geneigd bij het begrip jaarmarkten het eerst te denken aan wonderdokters,

goochelaars en feestvierders. Die komen er ook allemaal wel op af, maar dat zijn randverschijnselen. Het gaat vooral om de handel. Voor het publiek van het platteland is het echter voornamelijk om het vermaak te doen. Zo'n jaarmarkt is een welkome afwisseling in het harde bestaan.

De stad heeft een vast verkooppunt voor ieder artikel.

Op de weekmarkten moeten de vreemde kooplui zich houden aan de plaatselijke regelingen. Hun plaats is onder aan de markt. De betere plekjes zijn voor de eigen burgerij gereserveerd. De prijzen worden bij het begin van de markt onder toezicht van de marktmeester vastgesteld en met een krijtje op een lei geschreven. De prijzen mogen tijdens de markt niet worden gewijzigd. Deze strenge regels gelden ook voor artikelen die niet op de markt worden verkocht, zoals brood en bier. De prijs en kwaliteit ervan staan onder dagelijkse controle.

De spectaculaire groei van Amsterdam en Haarlem in de 17de eeuw bood Beverwijk nieuwe kansen. Steeds meer boeren in de omgeving gingen zich toeleggen op het verbouwen van tuinbouwgewassen. Bijna dagelijks voeren schepen met peulvruchten, wortelen, rapen, asperges, kruisbessen, kersen en aardbeien via het Wijkermeer en het IJ naar het volkrijke Amsterdam, terwijl tal van 'Wijker boertjes' met over de schouder een juk met twee manden eraan, hun waren in de wijde omgeving uitventten.

Rond de wisseling van de 19e eeuw naar de 20e eeuw werd Beverwijk bekend om de aardbeienteelt en dan voornamelijk de verkoop op de veiling. De aardbeien groeiden voornamelijk in de tuinen onder Wijk aan Duin, Velsen, Heemskerk en nog verder, maar Beverwijk was het middelpunt als marktplaats en de plaats van waaruit de volgeladen spoorwegwagons begin van de 20e eeuw vertrokken tot ver in Duitsland en zelfs tot aan de Russische grens. Vers geplukte aardbeien lagen 32 uur later in een Berlijnse winkel om verkocht te worden. De aardbeien werden vervoerd in wagons met latwerk, dus open, omdat de vruchten anders zouden gaan broeien. Per boot gingen de aardbeien ook naar de jamfabrieken en met een handkar of paard en wagen naar Haarlem en Amsterdam voor de losse verkoop op de markten of aan de deur.

Omstreeks 1880 ontstond de eerste straatveiling waarbij een notaris toezicht hield. De veiling werd opgericht door de heren Meijer, Tegel en Sluiter. Een tweede veiling werd opgericht door de heer Tervoort. Het veilinggebeuren werd serieus door een samenwerkingsverband tussen de 'Vrije Veiling' en 'Kennemerland' in 1933. Veiling Kennemerland werd in 1906 opgericht en kocht en verkocht voornamelijk aardbeien, later ook erwten en bonen. In eerste instantie was dit een verzendvereniging. In 1916 werd besloten om ook te gaan veilen. In 1935 vond de laatste straatveiling plaats. Vanaf dat moment vonden alle veilingen plaats in panden in de binnenstad van Beverwijk.

In de rij op de Breesstraat

Wie denkt dat het alleen om aardbeien ging maakt een denkfout.

Asperges, bloemkool, doppers, komkommers, peterselie, postelein, raapstelen, rabarber, radijs, selderij, sla, spinazie, spruiten, tomaten, witlof, wortelen en zuring. Er was zelfs een grasveiling en vanaf 1940 ook een veiling voor konijnen, kippen en duiven.

De groentetelers van Beverwijk en omstreken stonden bekend om hun excellente waren. In binnen en buitenland werden zij geroemd om de kwaliteit van hun producten. Ook de bloembollencultuur verwierf zich een grote naam. En nog steeds hebben de kwekers een goede naam. Hyacinten, irissen, tulpen, gladiolen, narcissen, nerines en lelies om maar een paar soorten te noemen. Nieuwe rassen werden in de loop van de jaren ontwikkeld.

Rond 1884 werden de bloembollen geveild in Haarlem maar in 1887 kreeg Beverwijk al een Bloembollenveiling.

Dat de veiling een grote plaats in Beverwijk en omgeving in nam kunnen we o.a. aflezen aan het volgende rijtje.

In 1969

Was Beverwijk de grootste bospeenveiling van het land

De grootste schorsenerenveiling

De grootste bosuienveiling

De grootste spinazieveiling na Breda

De grootste rabarberveiling na Barendrecht

De grootste slaveiling (10 miljoen kroppen) na Venlo en Grubbenvorst

Ook als derde staat voor de waspeenveiling

En voor andijvie (2 miljoen kilo) en erwten als vijfde word genoemd

In die tijd waren er ongeveer 100 veilingen in Nederland

Waar kwamen al die tuinders eigenlijk vandaan, vast niet alleen uit Beverwijk. De telers kwamen uit Castricum, Heemskerk, Heiloo, Limmen, Velsen-N, Velsen, Wijk aan Duin, Assendelft en Uitgeest. De hele streek was vertegenwoordigd en verdiende zijn geld in de tuinbouw.

In 1985 werden er voor het laatst bloemen geveild in Beverwijk. Er werd al geruime tijd met verlies gedraaid. De afstanden in de wereld werden steeds kleiner. De concurrentie van andere landen zoals Colombia en Spanje die goedkope arbeidskrachten gebruikten werd steeds groter. In 1989 ging de laatste (groente)veiling van Beverwijk dicht. De veiling fuseerde met die van Alkmaar, welke de oudste groenteveiling ter wereld is.

De bloemenveiling

Uitgerangeerd zijn we nog niet. De Beverwijkse bazaar is bekend over de hele wereld. De Bazaar noemt zichzelf de 'grootste overdekte markt van Europa', maar is niet de enige die die titel opeist. De markt bestaat uit een zestal onderdelen: Grand Bazaar, Zwarte Markt, Hal 30, Computerhal, Oosterse Markt en de Struinschuur met ruim 3000 kramen en marktwinkels. De Bazaar is elke zaterdag en sinds 1984 ook elke zondag geopend van 08.30 tot 18.00 uur.

Van heinde en verre komen elk weekend ongeveer 50.000 mensen naar de markten. De Bazaar heeft vooral een reputatie opgebouwd als verzamelpunt van handelaren met een niet-Nederlandse achtergrond, die veel zogenoemde "exotische" goederen aanbieden.

- 'Zwarte' Markt: honderden kramen, terrassen en de tweedehands artikelen.
- Grand Bazaar: persoonlijke en huiselijke aankleding (cosmetica, tapijten en jassen).
- Oosterse Markt: exotische groenten en fruit, bakkers, kappersgalerij en het 'goudstraatje' met sieraden.
- Computermarkt: Nieuwe en 2e hands hard- en software, alles wat met elektronica te maken heeft.
- Hal 30: Horecaplein, voor een nieuwe inrichting in huis en het Nagelstraatje (nagelstudio's).

Op 13 september 1980 werd de eerste Zwarte Markt gehouden in het oude gebouw van de groente- en bloemenveiling. De eerste dag waren er al 14.000 bezoekers en ongeveer 500 handelaren.

Bovenstaande gegevens komen voor een deel uit 'Beverwijkse veilingen' door Meta Bison

